

บทที่ 4

การดำเนินคดีอาญาแก่ผู้ต้องหาและจำเลยที่วิกลจริต ในต่างประเทศ เปรียบเทียบกับประเทศไทย

4.1 ปัญหาและวิวัฒนาการของปัญหา

การดำเนินคดีอาญาแก่ผู้ต้องหาและจำเลยที่วิกลจริตในต่างประเทศที่จะกล่าวถึงในบทนี้นั้น จะเน้นศึกษาเฉพาะของประเทศสหรัฐอเมริกา เนื่องจากว่าในประเทศสหรัฐอเมริกาได้ให้ความสำคัญกับปัญหาต่าง ๆ ในการดำเนินคดีอาญากับบุคคลวิกลจริต และในเรื่องความสามารถในการต่อสู้คดีของผู้ต้องหาและจำเลย โดยมีความพยายามที่จะศึกษา และปรับปรุงแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้การศึกษาถึงหลักที่สำคัญของกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของสหรัฐอเมริกาจะมีประโยชน์ต่อการวิจัย เปรียบเทียบในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ แต่โดยที่ตามกฎหมายไทยมีบัญญัติไว้เพียงในมาตรา 14 ของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตราเดียวเท่านั้น ซึ่งเป็นการบัญญัติโดยหลักไว้อย่างกว้าง ๆ จึงไม่อาจที่จะนำมาเปรียบเทียบในรายละเอียดกับกฎหมายของสหรัฐอเมริกาได้ แต่จะกล่าว เปรียบเทียบโดยสรุปไว้ท้ายบทนี้

สภาพโครงสร้างของกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของสหรัฐอเมริกาได้จัดวางโครงสร้างให้มีการคุ้มครองทุกขั้นตอนของกระบวนการทางอาญา มีลักษณะและรูปแบบที่เน้นหนักไปในรูปการคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพเป็นสำคัญ หรือที่เรียกว่า "The Due Process Model" ซึ่งลักษณะแห่งการดำเนินการของกระบวนการทางอาญา เป็นไปโดยละเอียด รัดกุม มีการกำกับและตรวจสอบอย่างใกล้ชิด โดยไม่ไถ่แยกหน้าที่สืบสวนสอบสวนออกจาก การฟ้องร้อง แต่ถือว่าตำรวจ เป็นฝ่ายที่ทำหน้าที่ช่วยพนักงานอัยการ มีการเน้นหนักที่ ประสิทธิภาพในการสืบสวน เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงที่แน่ชัดก่อนมีการจับกุม เพื่อให้การจับมีความแน่นอน ซึ่งการออกหมายจับ ค้น ในกรณีปกติเป็นอำนาจขององค์กรกลางคือ ศาล การควบคุมตัวมีระยะเวลาการควบคุมตัวในชั้น เจ้าหน้าที่ตำรวจ เพียงชั่วระยะเวลาสั้น โดยนำตัวผู้ต้องหาเข้าสู่ศาลโดยเร็ว มุ่งหมายให้การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจ เป็นไปอย่างถูกต้องตามกฎหมายอย่างแท้จริง เพื่อให้สิทธิเสรีภาพส่วนบุคคลได้รับความ

คุ้มครองอย่างเต็มที่ ศาลมีบทบาทอย่างมากในการตรวจสอบมูลคดีเบื้องต้น สำหรับในคดี
 ถูกฉกรรจ์มีการตั้งกรอญโดยคณะลูกขุนใหญ่หรือ grand jury ที่รูปแบบของกระบวนการ
 ทางอาญาของสหรัฐอเมริกาเป็นเช่นนี้ เนื่องจากประวัติศาสตร์การก่อตั้งระบบวิธี
 พิจารณาความอาญาของสหรัฐอเมริกาเป็นผลมาจากการต่อสู้กับอำนาจการกดขี่ของ
 ประเทศอังกฤษเพื่อให้ได้มาซึ่งสิทธิเสรีภาพ¹ บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญถือเป็นบทบัญญัติที่
 สำคัญยิ่งในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนพลเมือง และกระบวนการทางอาญาไม่
 อาจดำเนินการนอกเหนือ หรือขัดกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญได้ บทบัญญัติที่ปรากฏให้เห็น
 ว่าเป็นการรับรองหลักการที่สำคัญดังกล่าวคือ บทบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ฉบับที่ 14
 (Fourteenth Amendment) ซึ่งบัญญัติไว้ก่อนหน้าว่า "ห้ามมิให้มลรัฐตราหรือใช้
 บังคับกฎหมายซึ่งวิครอนสิทธิหรือเสรีภาพของประชาชนแห่งสหรัฐอเมริกา หรือกระทำ
 การใด ๆ อันเป็นการจำกัดสิทธิในชีวิต เสรีภาพ หรือทรัพย์สินของบุคคล โดยไม่ผ่าน
 กระบวนการยุติธรรมแห่งกฎหมาย หรือปฏิเสธไม่ให้ความคุ้มครองโดยเท่าเทียมกันใน
 กฎหมายแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งในรัฐ"² นอกจากนี้ในเรื่องสิทธิต่าง ๆ อีกหลายประการที่
 เกี่ยวกับวิธีพิจารณาความอาญา ยังมีบัญญัติไว้ในบทบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ฉบับที่
 4 (Fourth Amendment) ฉบับที่ 5 (Fifth Amendment) ฉบับที่ 6
 (Sixth Amendment) และ ฉบับที่ 8 (Eighth Amendment)

โดยเหตุที่กระบวนการทางอาญาของสหรัฐอเมริกา เน้นหนักในการคุ้มครองสิทธิ
 เสรีภาพของบุคคล จึงได้ให้ความสำคัญแก่มติในการดำเนินคดีอาญาแก่ผู้ต้องหาและ
 จำเลยที่วิกลจริต และมีปัญหาเรื่องความสามารถในการต่อสู้คดีของผู้ต้องหา และจำเลย

¹ สตีฟ ปราณีตพลกรัง, "การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพผู้ต้องหาโดยองค์กรตุลาการ
 ในชั้นก่อนการพิจารณาศึกษาเปรียบเทียบกรณีไทยและสหรัฐอเมริกา," (วิทยานิพนธ์
 ปริญญาโทบัณฑิต ภาคศึกษานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528),
 หน้า 72.

² วิสาร พันชนะ, "วิธีพิจารณาความอาญาในสหรัฐอเมริกา," กฎหมาย
 25 (กันยายน - ตุลาคม 2521) : 41.

เป็นอย่างมาก เนื่องจากว่าอาชกรรมกระเทือนถึงสิทธิของจำเลยในกระบวนการทางอาชว
 ติกรรมรัฐธรรมนูได้ จึงต้องมีวิธีพิจารณาความเกี่ยวกับเรื่องนี้โดยเฉพาะ ทั้งที่จะได้แสดง
 ก่อไป

กฎหมายวิธีพิจารณาความอาชวของประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศแคนาดา
 มีหลักที่ตรงกันอยู่ว่า บุคคลผู้ถูกกล่าวหาในคดีอาชวจะไม่ถูกนำตัวขึ้นพิจารณาคดีในขณะ
 วิกฤติ³ จำเลยจะต้องมีสภาพจิตที่เป็นปกติในระหว่างทุก ๆ ขั้นตอนของกระบวนการ
 พิจารณาคดี ซึ่งหมายความรวมถึงในเวลาที่มีการฟ้องคดี พิจารณาคดี และในเวลาที่สุด
 คัดสินลงโทษด้วย⁴ ซึ่งหลักดังกล่าวนี้ มีรากฐานมาจากแนวความคิดที่เก่าแก่ในเรื่อง
 ความยุติธรรมในการต่อสู้คดี (fair play) และเรื่องความยุติธรรมในขั้นพื้นฐาน
 (fundamental justice)⁵ ของคอมมอนลอว์ (common law) และถือว่าหลัก
 ที่ว่าจำเลยจะไม่ถูกพิจารณาคดีในขณะวิกฤติ มีความสำคัญ เช่นเดียวกับหลักที่ว่า จำเลย
 จะไม่ถูกลงโทษหากว่าวิกฤติในขณะที่กระทำความผิด เช่นแม้ว่าจำเลยจะมีจิตใจที่เป็น
 ปกติในขณะที่กระทำความผิด แต่ก็อาจจะไม่สามารถจะทำการพิจารณาคดีหรือพิพากษา
 ลงโทษแก่จำเลย หากขณะนั้นจำเลยวิกฤติ ซึ่งหลักเกณฑ์ที่ห้ามมิให้มีการพิจารณาคดีหรือ

---

³Douglas L.Grundmeyer and others., "Criminal Law," in
American Jurisprudence, Vol. 21st Jayson Kraut Ed., (Rochester,
 New York : The Lawyer Co-operative Publishing Co., 1981), p.222,
 and Marc E.Schiffer, Mental Disorder and the Criminal Trial Process,
 (Toronto : Butterworth, 1978), p. 51.

⁴Judith Hails, "The Investigation and the Case in Court,"
 in Principle of Investigation, John P.Kenny and other Ed., (St.
 Paul, Minn. : West Publishing Co., 1979), p. 406.

⁵Marc E. Schiffer, Mental Disorder and the Criminal Trial
 Process, p. 51.

พิพากษาลงโทษแก่จำเลยที่วิกลจริตนั้น มีวัตถุประสงค์ในการคุ้มครองตัวจำเลยมากกว่าจะเป็นการคุ้มครองสังคม⁶ แต่ก็ได้เคยมีในบางคดีที่ศาลเห็นว่า มีวัตถุประสงค์เป็นการคุ้มครองสังคม ไม่ได้คุ้มครองสิทธิของจำเลย เช่น ในคดี U.S. v. Barnes⁷ จำเลยสี่คนถูกฟ้องในความผิดฐานฆ่าคนตาย ซึ่งเป็นการกระทำที่เกิดขึ้นเมื่อสิบปีมาแล้ว ศาลตัดสินยกฟ้องจำเลยสามคนด้วยเหตุที่ว่า จำเลยทั้งสามไม่ได้รับการพิจารณาที่อย่างรวดเร็วตามบทบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ฉบับที่ 6 (Sixth Amendment) จำเลยที่สี่ได้ขอต่อสู้ เช่นเดียวกับจำเลยทั้งสามคนข้างต้น แต่เขาถูกตัดสินว่าไม่มีความสามารถในการต่อสู้คดี ทั้ง ๆ ที่ในคดีนี้ไม่มีความจำเป็นที่จะต้องให้จำเลยเข้าร่วมมีบทบาทในกระบวนการพิจารณาคดีแต่อย่างใด เพราะเป็นเรื่องที่ศาลวินิจฉัยในข้อกฎหมายรัฐธรรมนูญเท่านั้น ซึ่งในคดีนี้มีผู้ให้ความเห็นว่าเป็นการไร้กฎหมายในทางที่ผิด⁸

นอกจากนี้หลักเกณฑ์เกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญาต่อผู้ต้องหาและจำเลยที่วิกลจริตนั้น ถือว่าการพิจารณาคดีหรือตัดสินลงโทษแก่บุคคลที่ไม่มีความสามารถในการต่อสู้คดีนั้น เป็นการละเมิดต่อกระบวนการทางกฎหมาย (due process) ซึ่งได้รับรองไว้โดยบทบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ฉบับที่ 5 และฉบับที่ 14 (Fifth and Fourteenth Amendment) เนื่องจาก⁹

⁶Douglas L.Grundmeyer and others, "Criminal Law," p. 222.

⁷ คดี United States V.Barnes 175 F. Supp. 60 (S.D. Cal, 1959).

⁸"Incompetency to Stand Trial," Havard Law Review, 81 (December 1967) : 456.

⁹Leo M.Romeo., "Competency to Stand Trial under the Senate and House Proposed Revisions of the Federal Criminal Code," Havard Law Review, 72 (1981) : 435-436.

1) เป็นการไม่ยุติธรรมที่จะมีการคัดสินลงโทษแก่จำเลยที่ไม่สามารถเข้าร่วมในการพิจารณาคดี และจะส่งผลไปถึงความเที่ยงธรรมในการคัดสินคดีของศาล

2) ในการพิจารณาคดีในประเด็นที่ว่า จำเลยได้กระทำความผิดตามฟ้องหรือไม่นั้น พยานหลักฐานที่อาจนำมาใช้อ้าง เพื่อประโยชน์ของจำเลย หากว่าอยู่ในความครอบครองของจำเลยแล้ว มักจะสูญหายหรือไม่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ ในกรณีที่จำเลยไม่สามารถที่จะเข้าใจถึงลักษณะของกระบวนการพิจารณาที่กระทำต่อตน หรือไม่สามารถที่จะให้ความช่วยเหลือแก่ทนายของตนในการต่อสู้คดีได้

ข้อสำคัญอีกประการหนึ่งคือ เมื่อพิจารณาถึงปรัชญาของการลงโทษที่ว่าจำเลยควรจะรู้ว่า เหตุใดตนถึงถูกคัดสินลงโทษ กฎหมายที่เกี่ยวกับความสามารถของจำเลยนั้น มีความสัมพันธ์กับแนวความคิดที่ว่า บุคคลผู้ถูกคัดสินลงโทษนั้น ไม่ควรจะถูกประหารชีวิตในขณะที่เขาวิกลจริต¹⁰ เนื่องจากเป็นการยากที่จำเลยผู้ถูกคัดสินลงโทษประหารชีวิตนี้จะเสนอข้อเท็จจริง หรือพยานหลักฐานใหม่ ๆ อันอาจทำให้คนพ้นผิดได้ในขณะที่วิกลจริตอยู่ และนอกจากนี้ตามปรัชญาของการลงโทษถือว่า บุคคลผู้ถูกคัดสินลงโทษควรจะต้องตระหนักถึงความชั่วร้ายในทางศีลธรรมจากการกระทำของตน และควรจะได้เข้าใจถึง เหตุผลที่รัฐหรือสังคมได้กระทำต่อตน มิเช่นนั้นแล้วการลงโทษทางอาญาต่อจำเลยก็จะไม่ได้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการลงโทษ ซึ่งจำเลยควรจะได้เข้าใจถึงข้อสำคัญเหล่านั้น¹¹

จากที่ได้กล่าวถึงหลักพื้นฐานของการดำเนินคดีอาญาต่อจำเลยที่วิกลจริตข้างต้นนี้ ทำให้ได้เห็นถึงข้อสำคัญที่เป็นหลักของกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของสหรัฐอเมริกาประการหนึ่งว่า จะต้องมีโอกาสแก่จำเลยในการต่อสู้คดี ซึ่งก็หมายถึงว่า ความวิกลจริตของจำเลยที่จะเป็นผลต่อกระบวนการในการดำเนินคดีอาญานั้น ต้องมีผลกระทบต่อความสามารถในการต่อสู้คดีของจำเลย หรือกระทบต่อความเหมาะสมในการที่จะนำตัวจำเลยเข้ารับการศึกษาหรือคัดสินลงโทษ นอกจากนี้วิธีพิจารณาในการดำเนินคดีอาญาแก่ผู้ต้องหา

¹⁰ คดี Solesbee v. Balkcom, 339 U.S. 9, 16 (1950).

¹¹ "Incompetency to Stand Trial, p. 458.

และจำเลยที่วิกลจริตนั้น ก็คงคำนึงถึงสิทธิอื่น ๆ ของผู้ต้องหาและจำเลยตามรัฐธรรมนูญ กว้าง เช่น สิทธิที่จะได้รับการพิจารณาคดีโดยรวดเร็ว เป็นต้น ซึ่งจะได้ทำการศึกษาค้นต่อไป

4.2 มาตรฐานในเรื่องความวิกลจริตและความสามารถในการต่อสู้คดีของจำเลย

ไม่มีกฎหมายฉบับใดที่มีบัญญัติถึงนิยามของคำว่า "ความวิกลจริต" (insanity) ว่า หมายถึงโรคทางจิตอย่างไรในทางการแพทย์บ้าง เนื่องจากคำ ๆ นี้ กว้างจะเป็นศัพท์ทางกฎหมาย และในทางสังคมมากกว่าทางการแพทย์ สำหรับในทางกฎหมายนั้นใช้แสดงถึงระดับของโรคทางจิต ที่จะเป็นการยกเว้นความรับผิดชอบทางกฎหมายหรือเป็นผลทำให้ไร้ความสามารถ¹² ทั้งนี้กรณีปัญหาเรื่องการกำหนดคดีอาญาต่อจำเลยที่วิกลจริตจึงจำเป็นที่จะต้องพิจารณาดังความสามารถในการต่อสู้คดีของผู้นั้น เป็นสำคัญ

มาตรฐานความกฎหมายสำหรับการวินิจฉัยถึงความสามารถในการต่อสู้คดีของจำเลยนั้น แตกต่างกับมาตรฐานในเรื่องข้อต่อสู้ว่าวิกลจริตในขณะที่กระทำความผิดอันจะเป็นผลให้ยกเว้นความรับผิดชอบทางอาญา โดยจุดที่สำคัญของเรื่องความสามารถในการต่อสู้คดีของจำเลยนั้นอยู่ที่สภาพทางจิตของจำเลยในเวลาที่ถูกกำหนดคดีหรือถูกพิจารณาคดี และขึ้นอยู่กับความสามารถของจำเลยที่จะมีบทบาทในการ เข้าร่วมในกระบวนการพิจารณาคดี¹³ ฉะนั้นความสามารถของจำเลยที่จะแยกแยะความถูกผิด (right or wrong) นั้น จึงมิใช่การพิสูจน์ในเรื่องความสามารถในการต่อสู้คดี และจะถือว่าเป็นการไม่ถูกต้องที่จะนำหลัก M'Naughton¹⁴ หรือหลักอื่นใดที่ใช้ในการทดสอบถึงสภาพทางจิตของจำเลย ในเวลาที่กระทำความผิด มาใช้ในการพิจารณาดังสภาพทางจิตของจำเลยในเวลาที่มี

¹² Henry Campbell Black, Black's Law Dictionary, 5th ed. (St. Paul, Minn. : West Publishing, 1979), p. 714.

¹³ "Competency to Stand Trial," The Georgetown Law Journal, 74 (February 1986) : 711.

¹⁴ คดี Brown V. State, 215 Ga 784, 113 SE ed 618.

การพิจารณาคดี¹⁵ ในเรื่องของการพิจารณาถึงความสามารถในการต่อสู้คดีของจำเลยนี้ มีความสำคัญ และมีความจำเป็นมากกว่าการพบข้อเท็จจริงว่า จำเลยมีอายุอ่อน (immature) หรือเป็นโรคทางจิต (psychopathic) เนื่องจากว่าการพิสูจน์เฉพาะความวิกลจริต หรือความผิดปกติทางจิตของจำเลยนั้นยังไม่เป็นการเพียงพอที่จะทำให้กองกการพิจารณาคดี โดยถือว่าข้อเท็จจริงที่ว่าจำเลยเป็นโรคทางจิตนั้น เพียงเท่านั้นยังไม่อาจจะทำให้ถือได้ว่า จำเลยไม่สามารถต่อสู้คดี¹⁶

สำหรับมาตรฐานในเรื่องความสามารถในการต่อสู้คดีของจำเลย ตามกฎหมายของสหรัฐอเมริกาในปัจจุบันนั้น มีบัญญัติอยู่ใน United States Code (U.S.C.) โดยบัญญัติถึงมาตรฐานของความสามารถในการต่อสู้คดี ของจำเลยที่ว่าจำเลยต้องมีสภาพทางจิตอยู่ในระดับที่สามารถจะเข้าใจถึงลักษณะและผลของกระบวนการพิจารณาที่กระทำต่อตน และสามารถที่จะให้ความช่วยเหลือในการต่อสู้คดีได้¹⁷ ซึ่งมาตรฐานดังกล่าวนี้เป็น มาตรฐานในเรื่องความสามารถตามคอมมอนลอว์ (common law) อันใช้อยู่ในหลาย มลรัฐ โดยเหตุที่วัตถุประสงค์เบื้องต้นของหลักเกณฑ์เรื่องความสามารถในการต่อสู้คดีนี้ ก็คือ เพื่อเป็นหลักประกันต่อความแน่นอนในการพิพากษาของศาล การที่จะเรียกได้ว่ามีความสามารถในการต่อสู้คดีนั้น อย่างน้อยที่สุดก็ควรจะมีหลักว่า จำเลยจะต้องรู้เรื่องคดีของตน เป็นเรื่อง เป็นราวได้ก็ พอที่จะช่วยเหลือทนายของตนด้วยข้อมูลที่สำคัญในการยกข้อต่อสู้ ของตน มิฉะนั้นแล้วหากว่ามีแค่เพียงจำเลยผู้เดียวที่รู้ถึงข้อเท็จจริงบางประการที่สามารถ จะทำให้ตนไม่ต้องรับผิด ก็ถือว่าจำเลยไม่มีความสามารถที่จะเล่าเรื่อง เหล่านี้ให้ทนายของ ตนทราบได้ จำเลยก็อาจจะถูกตัดสินลงโทษโดยเหตุนี้ได้ นอกจากเรื่องความสามารถที่จะ ราวลึก และเล่าถึงเรื่องราวที่แท้จริงแล้ว มาตรฐานตามคอมมอนลอว์ (common law) ยังมีหลักอยู่ว่า จำเลยจะต้องมีความสามารถที่จะเข้าใจถึงสาระสำคัญของการพิจารณาคดี

¹⁵Douglas L.Grundmeyer and others, "Criminal law," p. 224.

¹⁶Ibid.

¹⁷Title 18, U.S.C. section 4241.

และทราบถึงความเกี่ยวพันของคนในคดีนั้น¹⁸ ในคดี *Dusky V. United States*¹⁹ ศาลสูงสุด (Supreme Court) ได้วางหลักไว้ว่า การที่ศาลชั้นต้นวินิจฉัยว่า เมื่อจำเลยได้รับคำแนะนำถึง เรื่อง เวลาและสถานที่แล้วสามารถรำลึกถึง เหตุการณ์ต่าง ๆ ใ้คนั้น ยังไม่เพียงพอ แต่จะต้องพิสูจน์ให้ได้ว่าจำเลยมีความสามารถพอที่จะให้คำปรึกษาแก่ทนายของทนายความ เข้าใจในระดับที่ที่พอสมควรหรือไม่ และจำเลยมีสติที่จะเข้าใจถึง กระบวนการพิจารณาที่กระทำต่อคนอย่างแท้จริงหรือไม่²⁰ บุคคลซึ่งไม่สามารถที่จะเข้าใจถึง กระบวนการพิจารณานั้น ไม่อาจจะหยั่งรู้ข้อมูลใด จะเกี่ยวพันในประเด็นการพิสูจน์ถึงความบริสุทธิ์ของคน นอกจากนี้ยัง เกี่ยวไปถึงในส่วนขอสิทธิต่าง ๆ ของจำเลยในการพิจารณาคดีอาญา เช่น สิทธิที่จะปรึกษาทนาย (the right to consult with counsel), สิทธิที่จะให้การ เพื่อประโยชน์ของคน (the right to testify in one's own behalf) และสิทธิที่จะเผชิญหน้ากับพยานฝ่ายตรงข้าม (the right to confrontation) เป็นต้น สิทธิเหล่านี้ให้หลักประกันเพื่อความเที่ยงตรงของการพิจารณาคดี ดังนั้นการใช้สิทธิต่าง ๆ เหล่านี้จึงมีความสำคัญมาก จำเลยจึงควรมีความสามารถอยู่บ้างในการปรึกษาหารืออย่างฉลาด ในการให้การ เป็นพยานอย่าง เป็นเรื่อง เป็นราว และพร้อมทั้งดำเนินการตามพยานหลักฐานที่ปรากฏอยู่²¹

นอกจากนี้ในการดำเนินคดีอาญาในระบบกล่าวหา (adversary system) มีหลักว่า การดำเนินคดีอาญาจะไม่บรรลุผลในค่านความยุติธรรม หากว่าจำเลยไม่มีความสามารถที่จะใช้บทบาทในการควบคุมใด ๆ ต่อการดำเนินการในการต่อสู้คดีของคน ซึ่งในการพิจารณาดังรูปแบบของกระบวนการพิจารณาทางอาญานั้น จำเลยควรจะได้ดำเนินการในกระบวนการพิจารณา เพื่อตนเอง แม้ว่าการเลือกปฏิบัติของจำเลยจะไม่ได้ดีไปกว่าที่ทนายของตนจะได้ดำเนินการในทางอื่น ๆ เช่นว่าจำเลยมีโอกาสที่จะตัดสินใจให้การอย่างไร

¹⁸"Incompetency to Stand Trial," p. 457.

¹⁹ คดี *Dusky V. United States*.

²⁰Ralph Slovenko, *Psychiatry and Law*, (Boston : Little Brown and Company, 1973), p. 92.

²¹"Incompetency to Stand Trial," p. 457.

จะใช้บทพหุโทษให้ถาวรแนะนำในการตัดสินใจ เพื่อการต่อสู้คดีของทนายอย่างไร และในการที่จะพิจารณาถอดถอนทนายที่คนไม่พอใจ ซึ่งการที่จะตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ เหล่านี้ จำเลยก็ย่อมจะต้องใช้วิจารณญาณอยู่บ้างในประเด็นสำคัญของกระบวนการพิจารณา มีความสามารถที่จะเข้าใจถึงข้อหา, เข้าใจถึงข้อต่อสู้ซึ่งคนอาจจะนำไปใช้ได้ และเข้าใจถึงความรู้พื้นฐานในการพิจารณาคดีอาญา²²

ในบางมตรัฐนั้น ได้มีการใช้มาตรฐานในเรื่องความสามารถอย่างง่าย ๆ แทนที่จะใช้มาตรฐานในเรื่องความสามารถของจำเลยตามคอมมอนลอว์ (common law) คือ พิจารณาเพียงว่าจำเลยเป็นโรคทางจิตหรือไม่เท่านั้น เช่นในมตรัฐเพนซิลวาเนียนั้น ถือว่าจำเลยไม่มีความสามารถในการต่อสู้คดี หากปรากฏว่าเป็นโรคทางจิต หรือจำเลยจะต้องได้รับการดูแลรักษาในโรงพยาบาลโรคจิต²³ และแม้ว่ารูปแบบของการทดสอบตามคอมมอนลอว์ (common law) จะยังมีใช้อยู่ แต่ปัจจุบันที่ใช้กำหนดในทางปฏิบัตินั้นก็คือ มักจะถือว่าจำเลยเป็นโรคทางจิตที่จำเลยต้องได้รับการรักษาตัวในโรงพยาบาลหรือไม่ ซึ่งมาตรฐานอย่างง่าย ๆ ที่เข้ามาแทนที่มาตรฐานตามคอมมอนลอว์ (common law) นี้ได้มีขึ้น เนื่องจากว่า ศาลมีแนวโน้มอย่างมากที่จะอาศัยความเห็นในทางจิตเวช ในขณะที่จิตแพทย์เองมักจะไม่ได้คำนึงถึงวัตถุประสงค์ในการทดสอบถึงความสามารถของจำเลยตามกฎหมาย และศาลอาจจะยอมรับมาตรฐานอย่างกว้าง ๆ นี้ ตามข้อสันนิษฐานที่ว่า แม้สภาพทางจิตของจำเลยจะไม่อาจมองเห็นได้อย่างชัดเจนว่าเป็นผลต่อความสามารถของจำเลยที่จะเข้าใจถึงกระบวนการพิจารณา หรือความสามารถที่จะช่วยเหลือทนายของตน แต่โรคทางจิตนั้นก็อาจจะทำให้ความเข้าใจ และการตัดสินใจของจำเลยผิดเพี้ยนไป ซึ่งโดยเหตุนี้อาจจะก่อให้เกิดความเสียหายแก่การต่อสู้คดีของจำเลยได้²⁴

²²Ibid., p. 458.

²³Mental Health Act of 1951, PA. Stat. Ann. Tit. 50, 1222 (1954).

²⁴"Incompetency to Stand Trial," pp. 459-460.

แต่เหตุผลดังกล่าวนี้ก็ยังมีข้อบกพร่องอยู่ เนื่องจากว่าการที่จำเลยเป็นโรคทางจิตนั้น เป็นธรรมชาติที่ย่อมจะต้องมีความเกี่ยวข้องกับเรื่องความสามารถตามกฎหมาย แต่ก็ไม่ได้มีหลักฐานอย่างใด ๆ ที่จะอ้างได้ว่าโรคทางจิตทุก ๆ ชนิด จะทำให้จำเลยไม่มี... ความสามารถในการดำเนินการในกระบวนการพิจารณาทางอาญา ยิ่งไปกว่านั้นกรณีที่เรื่องมาตรฐานของการไม่มีความสามารถในการต่อสู้คดีของจำเลยถูกทำให้เท่าเทียมกับเรื่องโรคทางจิต เพื่อวัตถุประสงค์ในการหลีกเลี่ยงการทดสอบทางกฎหมายถึงความรับผิดชอบทางอาญา ซึ่งศาลเองก็ยังไม่มียุติหรือมาตรฐานความที่กล่าวมาอย่างชัด เจนที่ครอบคลุมถึงการกำหนดในกรณีต่าง ๆ ของจำเลยเหล่านั้น²⁵

จากที่กล่าวมาแล้วถึงมาตรฐานของความวิกลจริตและความสามารถในการต่อสู้คดีของจำเลย ซึ่งจะมีผลทางกฎหมายต่อกระบวนการในการดำเนินคดีอาญานี้ พอจะสรุปได้ว่า กฎหมายของสหรัฐอเมริกาให้ความสำคัญต่อความวิกลจริตหรือโรคทางจิตของจำเลย ในขนาดที่จะกระทบต่อความสามารถในการต่อสู้คดี โดยยึดถือตามหลักคอมมอนลอว์ (common law) ซึ่งมีหลักที่ว่าจำเลยควรจะมีความสามารถที่จะเข้าใจถึงลักษณะและผลของกระบวนการพิจารณา ที่กระทำต่อตน และมีความสามารถที่จะให้การช่วยเหลือแก่ทนายของตนในการต่อสู้คดีได้อย่างมีเหตุผลสมควร เป็นสำคัญ ซึ่งหลักการดังกล่าวนี้ไม่มีบัญญัติอยู่ใน United States Code section 4241 ในขณะที่เกี่ยวกับในหลาย ๆ มลรัฐก็อาจจะมีการกำหนดในเรื่องมาตรฐานเหล่านี้แตกต่างกันออกไปบ้าง แต่ก็ยังอยู่ในแนวความคิดหลักอันเดียวกัน

4.3 กระบวนการพิจารณาในประเด็น เรื่องความวิกลจริตและความสามารถในการต่อสู้คดีของจำเลย

4.3.1 การหยิบยกประเด็นปัญหา

ประเด็นปัญหา เรื่องความวิกลจริตและความสามารถในการต่อสู้คดีของจำเลยนี้อาจจะถูกหยิบยกขึ้นมาสู่การพิจารณาได้ตลอดเวลาในระหว่างการดำเนินคดี

²⁵Ibid., p. 460.

และก่อนที่จะมีการคัดลึงลงโทษจำเลย²⁶ ซึ่งมาจากหลักที่ว่าจำเลยจะต้องได้รับการวินิจฉัยว่ามีสภาพจิตที่ผิดปกติในทุก ๆ ขั้นตอนของกระบวนการพิจารณาพิพากษา อันหมายความว่าไปถึงในเวลาที่มีการฟ้องคดี, พิจารณาพิพากษา และในเวลาที่จะมีการคัดลึงลงโทษ²⁷ ตามกฎหมายของสหรัฐอเมริกาในปัจจุบันจำเลยหรือพนักงานอัยการอาจจะยื่นคำร้อง เพื่อให้มีการพิจารณาถึงความสามารถในการต่อสู้คดีของจำเลยได้ ซึ่งหากศาลเห็นว่ามีเหตุอันควร เชื่อได้ว่าในขณะที่จำเลยอาจจะ เป็นโรคทางจิตหรือมีความบกพร่องทางจิตอันจะเป็นผลให้จำเลยไม่มีความสามารถที่จะเข้าใจถึงลักษณะพื้นฐานและผลของกระบวนการพิจารณาที่กระทำต่อตน หรือไม่สามารถที่จะให้ความช่วยเหลือในการต่อสู้คดีของตนได้ตามสมควรแล้ว ศาลจะต้อง ยอมรับคำร้องดังกล่าว หรือในกรณีที่ศาลเห็นเองว่ามีเหตุควร เชื่อว่าจำเลยไม่สามารถต่อสู้คดีได้ตามที่กล่าวมานั้น ศาลก็จะต้องหยิบยกขึ้น เป็นประเด็นให้มีการพิจารณาในปัญหาต่อไป²⁸ แต่ในบางมลรัฐถือว่าหน้าที่ในการยกปัญหานี้ขึ้นมาเป็นประเด็นในคดีนั้น เป็นหน้าที่ของจำเลยและทนายจำเลย²⁹

เหตุผลที่กฎหมายยอมให้ศาลหยิบยกประเด็นปัญหาเรื่องความสามารถในการต่อสู้คดีของจำเลยขึ้นมาพิจารณาทั้ง ๆ ที่ไม่ได้มีการโต้แย้งในเรื่องนี้จากจำเลยนั้น ศาลสูงสุด (Supreme Court) ได้อธิบายไว้ในคดี Pate v. Robinson³⁰ ว่า "จะเป็นการขัดแย้งกันในตัว ในข้อถกเถียงว่าจำเลยอาจจะไม่มีความสามารถในการต่อสู้คดี แล้วยังคงผลลิตสิทธิของตนทั้ง ๆ ที่รู้ถึงการที่จะให้ศาลวินิจฉัยถึงการไม่มีความสามารถในการต่อสู้คดีของตน" ฉะนั้นในกรณีที่มีเหตุการณืแวดล้อมต่าง ๆ ที่จะทำให้เกิด

²⁶U.S.C., section 4241 (a).

²⁷Judith Hails, "The Question of Sanity," in Principle of investigation ed. John P. Kenny (St. Paul, Minn : West Publishing Company, 1979), p. 406.

²⁸U.S.C., section 4241 (a).

²⁹Douglas L. Grundmeyer and others, "Criminal Law," p. 228.

³⁰ คดี Pate v. Robinson, 383 US 375, 15L Ed 2d 815, 86S Ct 836.

ข้อสงสัยอย่างมีเหตุผลเกี่ยวกับความสามารถในการต่อสู้คดีของจำเลยแล้ว จำเลยก็ย่อมที่จะไม่สามารถดำเนินการในเรื่องนี้ในคำให้การของตนเองได้³¹ ดังนั้นศาลจึงจะต้องจัดให้มีการพิจารณาในประเด็นนี้ เพื่อจะเป็นการคุ้มครองสิทธิของจำเลยตามรัฐธรรมนูญที่จะได้รับการพิจารณาคดีอย่างยุติธรรม และศาลย่อมมีอำนาจที่จะพิจารณาในประเด็นดังกล่าว แม้ว่าฝ่ายจำเลยจะมีโต้แย้งขึ้นมากก็ตาม³²

ในเรื่องการหยิบยกประเด็นปัญหาเรื่องความสามารถในการต่อสู้คดีของจำเลยที่มีปัญหาน่าสนใจอีกประการหนึ่งคือ ในกรณีที่จำเลยอาจจะถูกตัดสินว่า ไม่มีความสามารถในการต่อสู้คดีก่อนการพิจารณาคดีนั้น จะเป็นการตัดโอกาสของจำเลยในการที่จะโต้แย้งคัดค้านในเรื่องความสมบูรณ์ของคำฟ้องของโจทก์ หากจำเลยถูกตัดสินว่า ไม่มีความสามารถในการต่อสู้คดีแล้วก็จะไม่มีการดำเนินคดีใด ๆ และจำเลยต้องถูกส่งตัวไปรับการรักษา เท่ากับว่าจำเลยต้องถูกควบคุมตัว แม้ว่านายจำเลยสามารถที่จะดำเนินการโต้แย้งคัดค้านความช่วยเหลือนอกจากจำเลย เช่นว่า คำฟ้องของฝ่ายโจทก์บกพร่องตามกฎหมาย ในกรณีที่ประเด็นเรื่องความสามารถในการต่อสู้คดีของจำเลยได้รับการหยิบยกขึ้นมาโดยศาลหรือโดยฝ่ายโจทก์ นายจำเลยไม่ควรจะถูกกำหนดให้เลือกระหว่างการนิ่งเฉยในการพิจารณาถึงความสามารถในการต่อสู้คดีของจำเลย กับการลองที่จะให้มีการพิจารณาในประเด็นหลักแห่งคดีโดยการพยายามคัดค้านต่อการพิจารณาวินิจฉัยในประเด็นความสามารถของจำเลยดังกล่าว จำเลยควรที่จะสามารถตรวจสอบคำฟ้องของฝ่ายโจทก์ได้ และน่าจะเป็นการดีกว่าหากจะโต้แย้งกำหนดว่า ในกรณีที่ประเด็นเรื่องความสามารถในการต่อสู้คดีของจำเลยถูกหยิบยกขึ้นมาไม่ว่าจะโดยฝ่ายโจทก์, นายจำเลย หรือโดยศาลเอง และจำเลยถูกตัดสินว่าไม่มีความสามารถในการต่อสู้คดีนั้น

³¹ คดี Seidner V. United States, 260 F. 2d 732, 734 (D.C. Cir, 1958).

³² "Incompetency to Stand Trial," p. 467.

คำตัดสินนี้จะถูกเลื่อนออกไปก่อนในระหว่างที่ทนายจำเลยมีโอกาสที่จะทำการโต้แย้งในเรื่องความสมบูรณ์ของคำฟ้องในชั้นการพิจารณาก่อนการพิจารณาในประเด็นหลักแห่งคดี (pretrial hearing) หรือยกข้อต่อสู้ที่มีลักษณะแสดงข้อเท็จจริงเพิ่มเติมใด ๆ (affirmative defense) เพียงพอที่จะยกเว้นความผิดของจำเลย หากศาลตัดสินยกฟ้องหรือว่าจำเลยได้รับการยกเว้นความรับผิดแล้ว กระบวนพิจารณาต่าง ๆ ก็จะถูกยกเลิกไป แต่หากว่าไม่ได้เป็นเช่นนั้น จำเลยก็จะถูกส่งตัวไปทำการทรวจรักษา³³

มีผู้ให้ความเห็นว่าวิธีที่ดีที่สุดคือ ให้การตัดสินในประเด็นเรื่องความสามารถในการต่อสู้คดีของจำเลยจะต้องเลื่อนออกไปจนกระทั่งภายหลังจากพิจารณาในประเด็นหลักแห่งคดี จากนั้นหากจำเลยถูกตัดสินว่าไม่มีความสามารถแล้ว คำพิพากษาว่าจำเลยมีความผิดก็จะถูกยกไว้ทางหนึ่งก่อน แต่หากจำเลยถูกตัดสินว่ามีความสามารถในการต่อสู้คดีแล้ว คำพิพากษานั้นก็ยังคงอยู่ มีผลใช้บังคับต่อไป ซึ่งข้อดีของวิธีการนี้คือว่า ทำทางการแสดงออกของจำเลยในระหว่างการพิจารณาคดีนั้น อาจจะเปิดช่องให้เกิดมีพยานหลักฐานในการสนับสนุนเรื่องความสามารถในการต่อสู้คดีของจำเลย และอาจจะเป็นการหลีกเลี่ยงความจำเป็นที่จะต้องอาศัยความเห็นทางจิตเวชที่เกี่ยวกับความสามารถของจำเลย แต่ความเห็นดังกล่าวนี้ก็มีข้อโต้แย้งในทางปฏิบัติว่า จะเป็นความเสียหายอย่างมากต่อระบบของศาลที่จะต้องรับภาระมากเกินไปในการพิจารณาคดีหลาย ๆ คดีซึ่งมีคำพิพากษาว่า จำเลยมีความผิด แล้วคำพิพากษานั้นจะสูญเปล่าไม่มีผลใช้บังคับ³⁴

ในกรณีที่มีปัญหาว่า เรื่องความสามารถในการต่อสู้คดีของจำเลยนั้น ไม่เคยที่ได้รับการหยิบยกขึ้นมาพิจารณาก่อนมีการตัดสินลงโทษนั้น ใน United States Code, section 4245 เก็บ³⁵ ได้กำหนดถึงวิธีพิจารณาเกี่ยวกับปัญหาดังกล่าว

³³Ibid., pp. 468-469.

³⁴Ibid., p. 469.

³⁵U.S.C., section 4245 (Added Sept. 7, 1949, c. 535, section 1, 63 Stat. 687.)

หากผู้อำนวยการของสำนักงานเรือนจำ (the Director of the Bureau of Prisons) ระบุว่าจำเลยได้รับการตรวจจาก Board of Examiners แล้ว และมีเหตุควร เชื่อได้ว่า จำเลยไม่มีความสามารถในการต่อสู้คดีในระหว่างที่มีการพิจารณาคดี และไม่ เคยได้มีการพิจารณาคัดสินในประเด็นเรื่องความสามารถของจำเลยนี้ก่อนหรือในระหว่าง การพิจารณาคดีดังกล่าว หัวหน้าพนักงานอัยการ (Attorney General) จะต้องส่ง รายงานของ Board of Examiners และหนังสือรับรองของผู้อำนวยการของ สำนักงานเรือนจำต่อศาลที่พิพากษาลงโทษจำเลย เมื่อดำเนินการในชั้นตอนนี้เรียบร้อยแล้ว ศาลจะต้องจัดให้มีการพิจารณาในประเด็นความวิกลจริต และความสามารถในการต่อสู้คดี ของจำเลย ในการพิจารณาดังกล่าวหนังสือรับรองของผู้อำนวยการของสำนักงานเรือนจำ จะต้อง เป็นพยานหลักฐานที่มีน้ำหนักเกี่ยวกับข้อเท็จจริง และข้อสรุปที่ปรากฏอยู่ และ เมื่อ พิจารณาแล้วหากศาลจะต้องตัดสินว่าจำเลยไม่มีความสามารถในการต่อสู้คดีในระหว่างที่มี การพิจารณาคดีแล้ว ศาลจะต้องยกเลิกคำพิพากษาลงโทษเดิม และอนุญาตให้มีการพิจารณา ใหม่ แม้ในบทบัญญัติของ U.S.C., title 18, chapter 313 ในปัจจุบันจะมีใ้บัญญัติ เกี่ยวกับเรื่องนี้ไว้ แต่ใน U.S.C. ก็ยังมีบทบัญญัติที่ให้สิทธิแก่จำเลยผู้ถูกคำพิพากษาลงโทษ แล้ว ให้สามารถยื่นคำร้องต่อศาลที่มีคำพิพากษานั้น ให้เพิกถอน ยก หรือแก้ไขการตัดสินดังกล่าวได้ หากการตัดสินลงโทษของศาลนั้น เป็นการชกข้อรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายของสหรัฐ ซึ่งคำร้องนี้จะทำขึ้นในเวลาใดก็ได้³⁶ บทบัญญัติดังกล่าวนี้จึงน่าจะนำมาใช้กับกรณีปัญหา ข้างต้นนี้ได้

4.3.2 การใช้ดุลพินิจของศาลในการที่จะให้มีการพิจารณาประเด็นเรื่อง ความวิกลจริตและความสามารถในการต่อสู้คดีของจำเลย

ตามกฎหมายของสหรัฐอเมริกา³⁷ การยอมรับหรือปฏิเสธคำร้องขอ ให้มีการพิจารณาในประเด็นเรื่องความวิกลจริต และความสามารถในการต่อสู้คดีของ จำเลยนั้น เป็นดุลพินิจของศาลชั้นต้นที่พิจารณาคดี หากศาลเห็นว่ามีเหตุอันควร เชื่อได้ว่า จำเลย เป็นโรคทางจิตหรือมีความบกพร่องทางจิต อันเป็นผลให้ไม่สามารถจะ เข้าใจถึง ลักษณะและผลของกระบวนการพิจารณาที่กระทำต่อตน หรือไม่สามารที่จะให้ความช่วยเหลือ

³⁶U.S.C., title 28, chapter 153, section 2255.

³⁷U.S.C., section 4241 (a).

ในการต่อสู้คดีของคนไค้ตามสมควรแล้ว ศาลก็จะต้องสั่งให้มีการพิจารณาในประเด็นนี้ แม้ว่าจะไม่ม่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งร้องขอก็ตาม หากศาลเห็นถึง เหตุกึ่งกล่าวก็ยอมจะต้องสั่งให้มีการพิจารณา เช่นกัน

สำหรับปัจจัยต่าง ๆ ที่ศาลอาจจะนำมาพิจารณาในการใช้ดุลพินิจว่าจะมีคำสั่งให้ทำการพิจารณาถึง เรื่องความสามารถในการต่อสู้คดีของจำเลยหรือไม่นั้น ก็มี เช่น พยานหลักฐานว่ามีอาการขาดสติ (evidence of irrational behavior), ประวัติในเรื่องโรคทางจิต หรือประวัติเกี่ยวกับอาการผิดปกติ (history of mental illness or behavioral abnormalities), เคยถูกควบคุมตัวเนื่องจากความไม่สงบทางจิต (mental disturbance), ท่าทางของจำเลย และคำให้การ เป็นพยานในทางจิตเวชหรือคำให้การธรรมดาที่สนับสนุนประเด็นเรื่องความสามารถในคดีนั้น ๆ³⁸

ในบางเขตอำนาจศาล เหตุแห่งความสงสัยที่ศาลจะใช้ดุลพินิจสั่งให้มีการพิจารณาในประเด็นเรื่องความสามารถในการต่อสู้คดีของจำเลยนั้น อาจจะไม่จำกัด เป็นพยานหลักฐาน แต่อาจจะ เป็นเพียงความสงสัยของศาลที่เกิดจากข้อมูล หรือพฤติกรรม แนวโน้มต่าง ๆ ทั้งหมด เนื่องจากว่าวัตถุประสงค์ที่แท้จริงในการตัดสินว่าควรจะมีคำสั่งให้พิจารณาในประเด็นเรื่องความสามารถในการต่อสู้คดีของจำเลยหรือไม่นั้น ขึ้นอยู่กับว่ามีหลักฐานพอสมควรหรือไม่ ศาลอาจจะทำการตรวจสอบเองว่าคำร่อนนั้นทำขึ้นโดยความสุจริตและมีเหตุผลที่รับฟังได้หรือไม่ และถือว่าเป็นหน้าที่โดยปกติของศาลที่จะดำเนินการไต่สวน เบื้องต้นอย่างเพียงพอสำหรับวัตถุประสงค์ดังกล่าวนี้³⁹

³⁸ คดี *People v. Greenwood* ไคว่างหลักไว้ว่า "ในกรณีที่จำเลยมีประวัติ เคยได้รับการรักษาอันจะก่อให้เกิดข้อสงสัยถึงความปกติทางจิตของจำเลยในเวลาทีจำเลยให้การรับสารภาพ คังนี้จำเลยมีสิทธิที่จะได้รับการพิจารณาว่า จำเลยสามารถให้การรับสารภาพอย่างฉลาดหรือไม่ (*People v. Greenwood* (4th Dept) 54 App Div 2d 1123, 388 NYS 2d 796).

³⁹ *Douglas L. Grundmeyer and others, "Criminal Law," pp. 236-237.*

4.3.3 ภาระในการพิสูจน์

ใน United States Code นั้นไม่ใ้บัญญัติไว้อย่างชัดเจนว่า ภาระในการพิสูจน์ถึงความสามารถในการต่อสู้คดีของจำเลยนั้นตกอยู่กับฝ่ายใด แต่ในศาลสหรัฐถือว่า ในการพิจารณาประเด็นเรื่องความสามารถในการต่อสู้คดีของจำเลยนั้น ศาลต้องการให้มีการแสดง เฉพาะพยานหลักฐานที่มีน้ำหนัก และจำเลยจะต้องได้รับการพิจารณาในประเด็นนี้อย่างยุติธรรม โดยไม่มีการกระทำการพิสูจน์ที่จะต้องแสดงว่า ตนวิกลจริต⁴⁰ และในศาลของสหรัฐนี้รัฐบาลรับภาระในการพิสูจน์ถึงความสามารถ

ในบางมลรัฐศาลถือว่า จำเลยมีภาระที่จะต้องแสดงให้เห็นถึงความวิกลจริตในขณะนั้นของตนโดยพยานหลักฐาน ซึ่งที่เป็น เช่นนี้ก็สืบเนื่องมาจากข้อสันนิษฐานที่ถือว่า บุคคลโดยทั่วไปมีสภาพจิตที่เป็นปกติ⁴¹ แต่ศาลในบางมลรัฐก็ถือว่าข้อสันนิษฐานที่ว่า จำเลยมีสภาพจิตที่เป็นปกตินั้น จะไม่มีผลเลย หากว่ามีพยานหลักฐานที่แสดงถึงว่า ประเด็นเรื่องความวิกลจริตของจำเลย เคยไ้ถูกนำขึ้นมาสู่การพิจารณาของศาลแล้ว และถือว่าฝ่ายโจทก์มีภาระในการพิสูจน์ถึงความปกติทางจิตในขณะนั้นของจำเลยในการพิจารณาครั้งหลังนั้น⁴²

4.3.4 วิธีพิจารณาในการตรวจความสามารถทางจิตของจำเลย

ตามกฎหมายของสหรัฐอเมริกาถือว่า การตรวจทางจิตเวชแก่จำเลยนั้น เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการพิจารณาในการตัดสินถึงความผิดปกติทางจิตของจำเลย รายงานการตรวจของผู้เชี่ยวชาญนั้น โดยทั่วไปแล้วไม่ถือว่าเป็นการผูกมัด ศาลให้ตัดสินคามนั้น

⁴⁰ Ibid., pp. 246-247.

⁴¹ คดี State V. Bailey, 233 La 40, 96 So 2d 34, 69 ALR 2d 340.

⁴² คดี People V. Bender, 20 E11 2d 45, 169 NE 2d 328.

แต่ถือ เป็น เพียงคำแนะนำเท่านั้น โดยเหตุที่ศาลจะคงใช้การพิสูจน์ทางกฎหมายไม่ใช่ทางการแพทย์ ถึงแม้จะเป็นที่กล่าวได้ว่า การวินิจฉัยของผู้เชี่ยวชาญในเรื่องนี้ไม่อาจที่จะถูกปฏิเสธอย่างไม่มีหลักเกณฑ์หรือโดยอำเภอใจ เช่น ศาลอาจจะตัดสินว่าเป็นการสมควรถือ จะดำเนินการพิจารณาคดีต่อไป แม้จะมีสิ่งที่แสดงในรายงานว่าจำเลยวิกลจริต และไม่สามารถที่จะต่อสู้คดีด้วยตนเอง ยิ่งกว่านั้นยังถือว่าศาลที่พิจารณาคดีอาจจะตัดสินว่าจำเลยวิกลจริต ในขณะที่ผู้เชี่ยวชาญที่ทำการตรวจจำเลยจะได้รายงานว่า จำเลยมีความสามารถในการต่อสู้คดี⁴³

การตรวจจำเลยนั้นจะต้องกระทำโดยบุคคลซึ่งแสดงให้เห็นว่า ได้รับความคัดเลือกมาเพื่อการนี้โดยเฉพาะ ในบาง เขตอำนาจศาล อาจจะมีการแต่งตั้ง คณะกรรมการโดย เฉพาะ เพื่อทำการไต่สวนถึงสภาพทางจิตของจำเลย แต่ก็ยังถือว่าอำนาจ เกินขีดขั้นสุดท้ายในการตัดสินประเด็นนี้ไม่อาจจะมอบให้แก่คณะกรรมการ หรือองค์กรใด ๆ ในลักษณะเดียวกันนี้ได้ เพราะจะก่อให้เกิดการละเมิดอำนาจในการพิจารณาคดี ซึ่งตาม รัฐธรรมนูญไต่บัญญัติให้อำนาจนี้เป็นของศาล⁴⁴

ตามบทบัญญัติของ United States Code นั้น เมื่อศาลเห็นว่า มีเหตุควร เชื่อได้ว่าจำเลยอาจเป็นโรคทางจิต หรือมีจิตบกพร่องจนไม่สามารถที่จะเข้าใจ ถึงลักษณะและผลของกระบวนการที่กระทำต่อตน หรือไม่สามารถที่จะให้ความช่วยเหลือ ในการต่อสู้คดีของตนได้ตามสมควรแล้ว ศาลก็จะสั่งให้มีการพิจารณาในประเด็น เรื่อง ความสามารถในการต่อสู้คดีของจำเลย และก่อนที่จะถึงวันที่จะทำการพิจารณา ศาลอาจ จะสั่งให้มีการตรวจทางจิตเวชหรือทางจิตวิทยาต่อจำเลย และอาจจะสั่งให้เสนอรายงาน การตรวจทั้งกล่าวต่อศาลก็ได้⁴⁵ ส่วนรับการตรวจทางจิตเวชหรือทางจิตวิทยาทั้งกล่าวนี้ จะต้องดำเนินการโดยจิตแพทย์ (psychiatrist) หรือโดยนักจิตวิทยาคลินิก (clinical psychologist) ที่ได้รับอนุญาตหรือได้รับการรับรอง ซึ่งศาลอาจจะ

⁴³Douglas L. Grundmeyer and others, "Criminal Law," p. 245.

⁴⁴Ibid.

⁴⁵U.S.C. , section 4241 (a).

แต่งตั้งผู้ทำการตรวจนี้มากกว่าหนึ่งคนก็ได้หากเห็นสมควร และศาลจะเป็นผู้กำหนดระยะเวลาในการตรวจซึ่งจะไม่เกินไปกว่า 30 วัน ในระหว่างระยะเวลาการตรวจนี้ เจ้าเลยจะอยู่ในความควบคุมของหัวหน้าพนักงานอัยการ (Attorney General) ซึ่งจะเป็นผู้ดำเนินการจัดหาสถานที่ที่เหมาะสม นอกจากว่าไม่อาจจะปฏิบัติตามนี้ได้แล้ว การตรวจทางจิตเวชหรือทางจิตวิทยาที่จะต้องได้รับการดำเนินการในสถานที่ที่เหมาะสม ซึ่งตั้งอยู่ใกล้ศาลมากที่สุด และในการตรวจเจ้าเลยนี้ หากผู้อำนวยการของสถาบันที่ทำการตรวจเจ้าเลย (the director of the facility) เห็นว่าจำเป็นจะต้องใช้ระยะเวลาในการตรวจมากกว่าระยะเวลาที่กล่าวข้างต้นนี้แล้ว ก็ต้องร้องขอต่อศาลให้ขยายระยะเวลาซึ่งศาลอาจจะสั่งให้ขยายระยะเวลาการตรวจได้อีกไม่เกินไปกว่า 15 วัน ซึ่งขึ้นอยู่กับ การแสดง เหตุผลว่าการขยายระยะเวลานั้นมีความจำเป็นเพื่อการตรวจและวินิจฉัยถึงโรคของเจ้าเลย⁴⁶

ผู้ทำการตรวจซึ่งได้รับการแต่งตั้งจากศาล เมื่อทำการตรวจเจ้าเลยแล้วก็ต้องทำรายงานการตรวจทางจิตเวช หรือทางจิตวิทยาแล้วแต่กรณี ซึ่งรายงานการตรวจนี้ต้องประกอบไปด้วย⁴⁷

- 1) ประวัติของอาการและอาการในขณะนั้นของเจ้าเลย
- 2) คำอธิบายถึงการตรวจทางจิตเวช, ทางจิตวิทยา และทางการแพทย์ ที่นำมาใช้ พร้อมทั้งผลของการตรวจนั้น
- 3) คำวินิจฉัยของผู้ที่ทำการตรวจ และ
- 4) ความเห็นของผู้ที่ทำการตรวจในเรื่อง การวินิจฉัยโรค (diagnosis) และ การคาดหมายอาการของโรค (prognosis) ว่า เจ้าเลย

⁴⁶U.S.C., section 4241 (b), 4247 (b).

⁴⁷U.S.C., section 4247 (c).

ผู้นั้น เป็นโรคทางจิตหรือมีความบกพร่องทางจิตอัน เป็นผลให้จำเลยไม่สามารถที่จะ เข้าใจ ถึงลักษณะและผลของกระบวนการพิจารณาที่กระทำต่อตน หรือ เป็นผลให้จำเลยไม่สามารถให้ การช่วยเหลือในการต่อสู้คดีของตนได้ความสมควรหรือไม่

เมื่อผู้ทำการตรวจไต่ตรวจจำเลยและทำรายงานการตรวจดังกล่าว แล้ว ต้องยื่นรายงานการตรวจนั้นต่อศาล พร้อมทั้งสำเนารายงานการตรวจให้แก่ทนาย จำเลย และให้แก่พนักงานอัยการ

ในการพิจารณาในประเด็นสภาพทางจิตและความสามารถในการต่อสู้ คดีของจำเลยนั้น จำเลยจะต้องมีทนายในการดำเนินการ และหากว่าจำเลยเป็นผู้ยากจน ไม่สามารถจะจ้างทนายได้ ก็จะต้องจัดให้มีการตั้งทนายให้แก่จำเลย⁴⁸ และในการพิจารณา คดี จำเลยจะต้องมีโอกาสในการให้การ เป็นพยาน, แสดงพยานหลักฐาน, ขอนหมายเรียก ตัวพยานที่เป็นประโยชน์แก่ตน นอกจากนี้จำเลยที่มีสิทธิในการเผชิญหน้า และถามค้าน พยานฝ่ายตรงข้ามที่มาให้การในการพิจารณา⁴⁹ แล้วศาลก็ดำเนินการพิจารณาคดี โดย พิจารณาความพยานหลักฐานต่อไป

4.4 ผลการตัดสินในประเด็น เรื่องความวิกลจริตและความสามารถในการต่อสู้คดีของจำเลย

4.4.1 กรณีจำเลยได้รับการตัดสินว่ามีสภาพจิตที่เป็นปกติพอที่จะสามารถต่อสู้คดีได้

หากศาลตัดสินตามพยานหลักฐานว่าจำเลยในขณะนั้นมีสภาพจิตที่สมบูรณ์ พอที่จะสามารถต่อสู้คดีได้แล้ว การตัดสินดังกล่าวนี้ถือ เป็นเพียงการ เปิดหนทางในการที่จะ ให้มีการพิจารณาคดีแก่จำเลยในประเด็นหลักแห่งคดีต่อไปได้ ในขณะที่เดียวกันก็ไม่ได้ เป็น การห้ามมิให้ประเด็นในเรื่องความสามารถในการต่อสู้คดีของจำเลยขึ้นมาสู่การพิจารณาอีก หากมีหลักฐานที่แสดงให้เห็นถึงความเปลี่ยนแปลงซึ่งสภาพจิตของจำเลย⁵⁰ นอกจากนี้ก็คือ

⁴⁸U.S.C., section 4247 (d) and section 3006A.

⁴⁹U.S.C., section 4247 (d).

⁵⁰Douglas L. Grundmeyer and other, "Criminal Law," p. 247.

ว่า การตัดสินว่าจำเลยมีความสามารถในการต่อสู้คดีนั้น จะต้องไม่เป็นผลร้ายต่อจำเลย ในการหยิบยกประเด็นข้อต่อสู้ว่าคนวิกลจริตในเวลาที่มีการกระทำความผิด และจะต้องไม่ เป็นการรับฟัง เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีในประเด็นความผิดของจำเลย⁵¹

4.4.2 กรณีที่จำเลยได้รับการตัดสินว่าวิกลจริตและไม่สามารถต่อสู้คดีได้

หากศาลพิจารณาคดีตามพยานหลักฐานแล้วตัดสินว่า จำเลยวิกลจริตและไม่สามารถต่อสู้คดีได้แล้ว จำเลยจะถูกส่งตัวไปรับการรักษาจนกว่าจะสามารถต่อสู้คดีด้วยตนเองได้พอสมควร เพื่อว่าการพิจารณาคดีจะได้ดำเนินต่อไป และด้วยเหตุที่การตัดสินว่าจำเลยไม่มีความสามารถในการต่อสู้คดีนั้นไม่ได้ เป็นการตัดสินว่าจำเลยไม่มีความรับผิดชอบทางอาญา ฉะนั้นจึงไม่ห้ามที่จะนำตัวจำเลยกลับมารับการพิจารณาคดีอีก หากจำเลยอยู่ในสภาพที่สามารถต่อสู้คดีได้⁵²

4.5 วิธีพิจารณาภายหลังการตัดสินว่าจำเลยวิกลจริตและไม่สามารถต่อสู้คดี

ความบทบัญญัติของ United States Code เมื่อศาลพิจารณาคดีตามพยานหลักฐานแล้ว ตัดสินว่าจำเลยเป็นโรคทางจิตหรือมีความบกพร่องทางจิตอันเป็นผลให้ไม่สามารถที่จะเข้าใจถึงลักษณะและผลของกระบวนการที่กระทำต่อตน หรือไม่สามารถที่จะให้ความช่วยเหลือในการต่อสู้คดีของตนได้พอสมควรแล้ว ศาลจะต้องส่งตัวจำเลยให้ไปอยู่ในความควบคุมของหัวหน้าพนักงานอัยการ (Attorney General) และหัวหน้าพนักงานอัยการผู้นั้นจะต้องส่งตัวจำเลยไปรักษาในที่ที่เหมาะสม ซึ่งการส่งตัวจำเลยที่ไม่มีความสามารถในการต่อสู้คดีไปรับการรักษานี้ จะถูกจำกัดระยะเวลาที่จะต้องไม่เกินกว่าสี่เดือน สำหรับการพิจารณาคดีตามหลักวิชาว่า มีความเป็นไปได้หรือไม่ที่อาจจะสามารถคาดหมายได้ว่า ในเวลาข้างหน้าจำเลยจะกลับมามีความสามารถในการต่อสู้คดีได้อีก เพื่อที่การพิจารณาคดีจะได้ดำเนินต่อไปได้ แต่ระยะเวลาดังกล่าวนี้ศาลอาจจะอนุญาต

⁵¹Ibid., pp. 247-248.

⁵²Ibid.

ให้ขยายไต่ถามสมควรถนกว่า⁵³

1) สภาพทางจิตของจำเลยผู้นั้นจะดีขึ้นจนสามารถจะให้มีการพิจารณาคดีต่อไปได้ ในกรณีที่ศาลได้ตัดสินว่า มีความเป็นไปได้ว่าภายในระยะเวลาที่จะได้มีการขยายออกไปนี้ จำเลยจะกลับมามีความสามารถในการต่อสู้คดีได้อีก เพื่อที่จะสั่งให้มีการดำเนินพิจารณาคดีต่อไป หรือ

2) การดำเนินคดีอาญาต่อจำเลยที่ค้างอยู่นั้นจะถูกระงับไปตามกฎหมาย

ในระหว่างการรักษา เมื่อผู้อำนวยการของสถาบันที่ทำการรักษาจำเลยนั้น เห็นว่าจำเลยหายหรือมีอาการดีขึ้นจนสามารถที่จะเข้าใจถึงลักษณะและผลของกระบวนการพิจารณาที่กระทำต่อตน และสามารถที่จะให้ความช่วยเหลือในการต่อสู้คดีของตนไต่ถามสมควรถแล้ว ผู้อำนวยการของสถาบันดังกล่าวนี้ ก็จะต้องยื่นหนังสือรับรอง ถึงผลการรักษา ดังกล่าวต่อศาลที่สั่งให้ส่งตัวจำเลยโดยทันที และเจ้าหน้าที่ของศาลก็จะจัดการส่งสำเนาหนังสือรับรองนั้นให้แก่ทนายจำเลย และพนักงานอัยการ ต่อจากนั้นศาลก็จะสั่งให้มีการพิจารณาในประเด็น เรื่องความสามารถในการต่อสู้คดีของจำเลยอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งในการพิจารณาในชั้นตอนนี้จำเลยก็ต้องมีทนายและมีสิทธิต่าง ๆ เช่นเดียวกับในการพิจารณาคดีโดยทั่วไป⁵⁴ และหากว่าศาลได้พิจารณาความพยานหลักฐานแล้วก็ตัดสินว่า จำเลยสามารถต่อสู้คดีได้แล้ว ศาลจะต้องสั่งให้ปล่อยตัวจำเลยจากสถาบันที่ทำการรักษานั้น และจะต้องนัดวันเพื่อทำการพิจารณาคดีในประเด็นความผิดของจำเลยต่อไป⁵⁵

ในกรณีที่สิ้นสุดระยะเวลาในการควบคุมตัวจำเลยเพื่อทำการรักษาแล้ว หากว่าผู้อำนวยการของสถาบันที่ทำการรักษาจำเลยได้รับรองว่า จำเลยยังคงเป็นโรคทางจิตหรือมีความบกพร่องทางจิต ซึ่งเป็นผลให้การที่จะปล่อยตัวจำเลยออกไปนั้น จะเป็นการเสี่ยงต่อการที่จำเลยอาจจะไปทำร้ายร่างกายบุคคลอื่น หรืออาจจะไปทำความเสียหายแก่ทรัพย์สิน

⁵³U.S.C., section 4241 (c).

⁵⁴U.S.C., section 4247 (d).

⁵⁵U.S.C., section 4241 (e).

ของบุคคลอื่นไปแล้ว ผู้อำนวยความสะดวกของสถาบันนั้นก็จะส่งหนังสือรับรองกิ่งกล่าวต่อศาลที่สั่งให้ส่งตัวจำเลยมารับการรักษา แล้วเจ้าหน้าที่ของศาลก็จะส่งสำเนาหนังสือรับรองกิ่งกล่าวให้แก่จำเลยผู้นั้น และให้แก่พนักงานอัยการ และศาลจะต้องสั่งให้มีการพิจารณาเพื่อจะตัดสินว่าจำเลยผู้นั้น เป็นโรคทางจิตหรือมีความบกพร่องทางจิตอัน เป็นผลว่าหากปล่อยตัวจำเลยออกไปแล้ว จำเลยผู้นั้นอาจจะไปทำร้ายร่างกายบุคคลอื่น หรือไปทำความเสียหายแก่ทรัพย์สินของบุคคลอื่นหรือไม่ สำหรับหนังสือรับรองที่ไต่ถามต่อศาลกิ่งกล่าวนี้จะเป็นการระงับการปล่อยจำเลยไว้ในระหว่างที่จะมีการพิจารณาถึงสภาพของจำเลยกิ่งกล่าว⁵⁶

ก่อนการพิจารณาของศาลในประเด็นข้างต้นนี้ ศาลอาจจะสั่งให้มีการตรวจทางจิตเวชหรือทางจิตวิทยา และให้มีการเสนอรายงานการตรวจกิ่งกล่าวต่อศาลก็ได้ สำหรับการตรวจทางจิตเวชหรือทางจิตวิทยาในกรณีนี้ จะต้องดำเนินการโดยจิตแพทย์ หรือโดยนักจิตวิทยาคลินิกที่ได้รับอนุญาตหรือได้รับการรับรองอย่างน้อยหนึ่งคน และจำเลยอาจจะร้องขอให้ฝ่ายตนเป็นผู้เลือกผู้ทำการตรวจเพิ่มเติมได้ การส่งตัวจำเลยไปตรวจในชั้นตอนนี้ ศาลอาจจะกำหนดระยะเวลาให้ตามสมควรซึ่งไม่เกินไปกว่า 45 วัน และผู้อำนวยความสะดวกของสถาบันที่ทำการตรวจจำเลยนั้นอาจจะขอขยายระยะเวลาในการตรวจได้ตามสมควร แต่ไม่เกินไปกว่า 30 วัน⁵⁷

ผู้ทำการตรวจเมื่อได้ทำการตรวจจำเลยแล้ว จะต้องทำรายงานการตรวจทางจิตเวช หรือทางจิตวิทยาแล้วแต่กรณี ซึ่งรายงานการตรวจนี้จะต้องประกอบไปด้วย⁵⁸

- 1) ประวัติของอาการ และอาการในขณะนั้นของจำเลย
- 2) คำอธิบายถึงการตรวจทางจิตเวช, ทางจิตวิทยา และทางการแพทย์ที่น่ามาใช้ พร้อมทั้งผลของการตรวจนั้น

⁵⁶U.S.C., section 4246 (a).

⁵⁷U.S.C., section 4247 (b).

⁵⁸U.S.C., section 4247 (c).

3) คำวินิจฉัยของผู้ที่ทำการตรวจ และ

4) ความเห็นของผู้ที่ทำการตรวจในเรื่อง การวินิจฉัยโรค (diagnosis) และการคาดหมายอาการของโรค (prognosis) ว่าจำเลยผู้นั้น เป็นโรคทางจิตหรือมีความบกพร่องทางจิต อันเป็นผลให้การปล่อยตัวจำเลยผู้นั้นออกไปจะเป็นการ เสี่ยงต่อการที่จำเลยผู้นั้นจะไปทำร้ายบุคคลอื่น หรือจะไปทำความเสียหายแก่ทรัพย์สินของบุคคลอื่นหรือไม่

เมื่อผู้ที่ทำการตรวจได้ตรวจจำเลยและทำรายงานการตรวจดังกล่าวแล้ว ก็ต้องยื่นรายงานการตรวจนั้นต่อศาล พร้อมทั้งสำเนารายงานการตรวจให้แก่ทนายจำเลย และให้แก่พนักงานอัยการ เพื่อใช้ในการพิจารณาต่อไป

หากศาลพิจารณาคาถามพยานหลักฐานแล้วตัดสินว่าจำเลยในขณะนั้น เป็นโรคทางจิตหรือมีความบกพร่องทางจิต อันเป็นผลให้การปล่อยตัวจำเลยผู้นั้นออกไปจะเป็นการ เสี่ยงต่อการที่จำเลยผู้นั้นจะไปทำร้ายบุคคลอื่นหรือจะไปทำความเสียหายแก่ทรัพย์สินของบุคคลอื่นแล้ว ศาลจะต้องส่งตัวจำเลยผู้นั้นไปอยู่ในความควบคุมของหัวหน้าพนักงานอัยการ (Attorney General) ซึ่งหัวหน้าพนักงานอัยการจะต้องส่งตัวจำเลยผู้นั้นไปให้เจ้าหน้าที่ของมลรัฐที่จำเลยมีภูมิลำเนาหรือมลรัฐที่จำเลยถูกพิจารณาคดี หากมลรัฐนั้น ยอมรับตัวจำเลยไปควบคุม, ดูแล และให้การรักษา แต่หากมลรัฐดังกล่าวไม่ยอมรับ หัวหน้าพนักงานอัยการก็จะต้องส่งตัวจำเลยไปรับการรักษารจนกว่า

1) มลรัฐดังกล่าวจะยอมรับเอาตัวจำเลยไป หรือ

2) สภาพทางจิตของบุคคลนั้นอยู่ในขั้นที่สมควรปล่อยได้ หรือว่าการปล่อยตัวโดยมีเงื่อนไขตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดให้มีการดูแลหรือรักษาทางการแพทย์, ทางจิตเวช หรือทางจิตวิทยานั้น จะไม่ก่อให้เกิดความเสี่ยงต่อสวัสดิภาพทางกาย หรือทรัพย์สินของบุคคลอื่น⁵⁹

⁵⁹U.S.C., section 4246 (d).

ในการที่หัวหน้าพนักงานอัยการต้องรับผิดชอบในการควบคุมจำเลยนี้ หัวหน้าพนักงานอัยการมีอำนาจในการใช้ดุลพินิจที่จะนำเอาวิธีการ "civil commitment" มาใช้กับจำเลยได้⁶⁰,⁶¹

ในระหว่างที่จำเลยรับการรักษายู่นั้น ทนายจำเลยหรือผู้อนุญาตของจำเลยอาจยื่นคำร้องขอศาลที่สั่งให้ส่งตัวจำเลยไปรับการรักษา เพื่อให้มีการพิจารณาคัดสินว่า จำเลยสมควรจะไปรับการปล่อยจากสถานที่ทำการรักษาได้ โดยไม่ต้องคำนึงถึงว่าจะมีหนังสือรับรองของผู้อำนวยการของสถานหรือไม่ แต่คำร้องนี้จะยื่นได้ก็ต่อเมื่อพ้นเวลา 180 วัน นับแต่วันที่ที่มีการตัดสินของศาลว่า จำเลยควรจะต้องรับการรักษาต่อไป และสำเนาคำร้องนี้จะต้องส่งให้แก่ผู้อำนวยการของสถานดังกล่าว และให้แก่พนักงานอัยการด้วย

4.6 เปรียบเทียบการดำเนินการดำเนินคดีอาญาแก่ผู้ต้องหาและจำเลยที่วิกลจริตตามกฎหมายของสหรัฐอเมริกา กับกฎหมายไทย

จากการศึกษาถึงการดำเนินการดำเนินคดีอาญาแก่ผู้ต้องหาและจำเลยที่วิกลจริตในประเทศสหรัฐอเมริกาซึ่งที่กล่าวแล้ว จะเห็นได้ว่า ประเทศสหรัฐอเมริกาให้ความสำคัญแก่ปัญหาเรื่องนี้ และมีความพยายามที่จะวางหลักเกณฑ์และวิธีพิจารณาในการปฏิบัติต่าง ๆ ในรายละเอียด เพื่อให้การดำเนินการดำเนินคดีอาญา เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ในขณะที่เดียวกันก็มีความพยายามที่คุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาและจำเลยในการต่อสู้คดี ซึ่งถือว่าเป็นเรื่องที่สำคัญมาก เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับกฎหมายไทยที่มีเพียงมาตรา 14 ของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตราเดียวเท่านั้นที่เป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับการดำเนินการดำเนินคดีอาญาแก่ผู้ต้องหาและจำเลยที่วิกลจริตแล้ว ผู้เขียนจึงได้ตั้งข้อสังเกตไว้บางประการดังนี้

⁶⁰U.S.C., section 4247 (i).

⁶¹civil commitment หมายถึง รูปแบบของคำสั่งให้กักขังซึ่งใช้ในเรื่องทางแพ่งสำหรับบุคคลซึ่งวิกลจริต, เป็นพิษสุราเรื้อรัง หรือติดยาเสพติด ฯลฯ (Henry Campbell Black, "Black's Law Dictionary," pp. 222-223.)

1. ในเรื่องความหมายและขอบเขตของคำว่า "วิกลจริต" นั้น ในกฎหมายของไทย ไม่ได้มีบัญญัติของกฎหมายฉบับใดที่ให้นิยามหรืออธิบายถึงความหมายและขอบเขตของคำ ๆ นี้ ให้เป็นที่เข้าใจถูกต้องตรงกัน ซึ่งจากการศึกษาและวิเคราะห์แล้ว ผู้เขียนมีความเห็นว่า คำว่า "วิกลจริต" นั้น เป็นคำที่มีความหมายและขอบเขตไม่แน่นอน แล้วแต่วัตถุประสงค์ของกฎหมายแต่ละฉบับที่นำเอาคำนี้ไปใช้ สำหรับความวิกลจริตตามมาตรา 14 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาชญา นั้น น่าจะหมายความถึง "ความผิดปกติทางจิต ในขนาดความรุนแรงที่จะมีผลให้บุคคลต้องหาและจำเลยไม่สามารถต่อสู้คดีได้" ส่วนเรื่องความสามารถในการต่อสู้คดี เช่นกันตามกฎหมายมิได้ให้คำอธิบายไว้ ซึ่งผู้เขียนมีความเห็นว่า น่าจะหมายถึง "ความสามารถของบุคคลต้องหาหรือจำเลยในการที่จะใช้สิทธิของตนตามบทบัญญัติของกฎหมายที่มีไว้ เพื่อประโยชน์ของบุคคลต้องหาหรือจำเลยในการดำเนินคดีอาญาได้ตามสมควร" แต่ในกฎหมายของสหรัฐอเมริกา⁶² ได้ใช้คำที่มีความหมายชัดเจนมากกว่าคือ จะใช้คำว่า "เป็นโรคทางจิตหรือมีความบกพร่องทางจิต" (mental disease of defect) และได้มีการกำหนดไว้เสมอด้วยว่า "โรคทางจิตหรือความบกพร่องทางจิตนั้น จะต้อง เป็นผลให้จำเลยไม่สามารถที่จะ เข้าใจถึงลักษณะและผลของกระบวนการพิจารณาที่กระทำต่อตน หรือไม่สามารถจะให้ความช่วยเหลือในการต่อสู้คดีได้" ซึ่งการเขียนกฎหมายเช่นนี้ จะทำให้เกิดความเข้าใจที่ชัดเจนยิ่งขึ้นในความหมายของคำว่า วิกลจริตและความสามารถในการต่อสู้คดีของจำเลย ซึ่งจะมีความสำคัญมาก เนื่องจากว่าการดำเนินคดีอาญาในประเด็นเรื่องความวิกลจริตนี้ มิได้ใช้แค่ศาสตร์ทางกฎหมายหรือมีเพียงแต่นักกฎหมาย เท่านั้นที่จะเข้ามามีบทบาทในประเด็นปัญหานี้ แต่มีความจำเป็นที่จะต้องนำเอาวิชาการทางการแพทย์มาใช้ และตัวแพทย์เองก็จะต้อง เข้ามามีบทบาทด้วย ฉะนั้นเมื่อค่างฝ่ายค่างก็มีความชำนาญอยู่ในศาสตร์ของตน ในขณะที่การวินิจฉัยประเด็นปัญหานี้ ต้องใช้ศาสตร์ทั้งสองแขนงควบคู่กันไป จึงจำเป็นที่จะต้องทำความเข้าใจให้ถูกต้องตรงกันด้วย

⁶²U.S.C., title 18, chapter 313.

2. จากการศึกษาถึงกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของสหรัฐอเมริกา ในขั้นตอนของการดำเนินการพิจารณาในประเด็นเรื่องความวิกลจริตและความสามารถในการต่อสู้คดีของผู้ต้องหาและจำเลยนั้น พบว่าอำนาจในการพิจารณาและวินิจฉัยประเด็นปัญหา นี้ เป็นของศาลในทุกขั้นตอน โดยการนำเสนอประเด็นดังกล่าวนี้ เป็นหน้าที่ของพนักงานอัยการ หรือทนายจำเลย หรือศาลอาจจะหยิบยกขึ้นเป็นประเด็นเองก็ได้ และการพิจารณาเพื่อการตัดสินถึงสภาพทางจิตของผู้ต้องหาและจำเลยในขั้นตอนต่าง ๆ การดำเนินการจะมีลักษณะเป็นกระบวนการไต่สวนซึ่งจำเลยจะต้องมีสิทธิในการให้การ ในการอ้างพยานหลักฐาน ในการนำพยานบุคคลเข้าสืบ หรือในการถามค้าน เช่น เกี่ยวกับการพิจารณาคดีในประเด็นหลักแห่งคดี⁶³ ซึ่งก็เป็นการแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า สหรัฐอเมริกาเน้นรูปแบบของกระบวนการทางกฎหมาย (due process) ซึ่งเป็นรูปแบบที่เน้นหนักในการยึดหลักกฎหมาย มุ่งคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพส่วนบุคคลเป็นสำคัญ โดยถือหลักว่า บุคคลจะมีความผิดได้จะต้องผ่านการตัดสินของศาล การดำเนินคดีจะต้องกระทำลงไปโดยมิให้ผิดพลาด จะต้องไม่อคติและไม่ใช้อำนาจในทางที่ผิด นอกจากนี้ยังยึดถือหลักกฎหมายหรือหลักนิติธรรมมาก และไม่เห็นด้วยกับการค้นหาข้อเท็จจริงซึ่งกระทำโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจและอัยการ หรือฝ่ายปกครองว่าจะเชื่อถือได้เพียงใด เพราะวิธีการของตำรวจและอัยการ เป็นการดำเนินการที่ไม่จำเป็นต้องกระทำโดยเปิดเผย ทำให้อาจจะมีการใช้วิธีการที่ไม่ชอบในการไต่มาหรือสร้างพยานหลักฐานได้ แต่รูปแบบของกระบวนการทางกฎหมาย (due process) ต้องการให้มีการพิจารณาหรือไต่สวนอย่างเป็นทางการ และเปิดเผยในศาลสถิตยุติธรรม ทั้งในปัญหาข้อเท็จจริง และข้อกฎหมายก่อนนำองค์คณะของผู้พิพากษาที่เป็นกลาง ซึ่งเท่ากับว่า ยึดถือหลักการให้ศาลเป็นองค์กรกลางทำหน้าที่ตรวจสอบวินิจฉัยข้อเท็จจริง⁶⁴ ส่วนใน

⁶³ ญัตติข้อที่ 4.3 และ 4.4.

⁶⁴ ประธาน วัฒนวาณิชย์, "ระบบความยุติธรรมทางอาญา : แนวความคิดเกี่ยวกับการควบคุมอาชญากรรมและกระบวนการนิติธรรม," วารสารนิติศาสตร์ 9 (กันยายน-พฤศจิกายน, 2520) : 152-154.

กฎหมายไทยตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 14 นั้น ในชั้นการสอบสวนให้อ่านาจอแก่พนักงานสอบสวนให้มีดุลพินิจในการตัดสินใจถึงสภาพทางจิตของผู้ต้องหา พร้อมทั้งนั้นก็ให้อ่านาจอในการกำหนดมาตรการในการปฏิบัติ ถึงแม้กฎหมายจะไ้บัญญัติให้พนักงานสอบสวนต้องสั่งให้พนักงานแพทย์ตรวจผู้ต้องหาผู้นั้นเสียก่อน เมื่อได้ทราบผลการตรวจของแพทย์แล้ว จึงจะทำการวินิจฉัยในประเด็นปัญหาดังกล่าว แต่รายงานและถ้อยคำของแพทย์นั้น ก็มีไ้เป็นการผูกมัดในการวินิจฉัยของพนักงานสอบสวนพร้อมกันนั้น หากพนักงานสอบสวนเห็นว่า ผู้ต้องหาวิกลจริตและไม่สามารถต่อสู้คดีแล้ว ก็ให้อ่านาจอในการส่งตัวผู้นั้นไปยังโรงพยาบาลโรคจิต หรือมอบให้แก่บุคคลอื่น ๆ ตามที่กำหนดเพื่อรับตัวผู้ต้องหาไปรักษาด้วย ซึ่งลักษณะของการดำเนินการตามกฎหมายของไทยนี้ดูเหมือนว่า มีแนวโน้มที่จะยึดรูปแบบที่มุ่งในการควบคุมอาชญากรรมเป็นสำคัญ (The Crime Control Model) ซึ่งมีลักษณะ เน้นหนักและ เข้มงวดกับการควบคุมปราบปรามอาชญากรรมอย่างเต็มที่ เรื่องการควบคุมสิทธิ เสรีภาพของบุคคล เป็น เรื่องที่รองลงไป หรือ เป็น เรื่องที่จะต้องรอหลังจากการควบคุมอาชญากรรมไ้จนขนาด เกิดความเรียบร้อยในสังคมแล้ว จึงถือว่าเป็นการคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพของสังคมแล้ว เมื่อเป็นดังนี้การดำเนินการในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการทางอาญาจึงต้อง เป็นไปอย่างรีบ เร่ง รวดเร็ว คอบไ้กับปัญหาอาชญากรรมอย่างเฉียบขาด ขั้นตอนในกระบวนการทางอาญา จะต้องไม่มีแบบพิธีที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินการคดี การค้นหาข้อเท็จจริงในคดีจะพยายามให้ยุติในชั้นต้นของกระบวนการยุติธรรมให้มากที่สุด รูปแบบนี้เชื่อว่าการดำเนินการตามขั้นตอนในกระบวนการยุติธรรม ควรจะอยู่ภายใต้้อ่านาจอสอบสวนและอัยการ เป็นส่วนใหญ่ โดยความมุ่งหมายของรูปแบบนี้ก็คือ ขั้นตอนในกระบวนการยุติธรรมจะต้องรวบรัด สม่่าเสมอ ไม่หยุดชะงัก มีประสิทธิภาพ และต้องยอมรับว่า การค้นหาข้อเท็จจริงในชั้นคำรวจและอัยการ เพียงพอที่จะ เชื่อถือไ้⁶⁵ และแม้การพิจารณาในประเด็นปัญหา เรื่องความวิกลจริต และความสามารถในการต่อสู้คดีของจำเลยในชั้นไ้สวนมูลฟ้องหรือในชั้นพิจารณาคดีนั้น ศาลจะเป็นผู้มีอำนาจในการดำเนินการ โดยที่ลักษณะ

⁶⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 150-151.

ในการดำเนินการของศาลตามที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 14 ให้อำนาจไว้ นั้น มิใช่เป็นการดำเนินการพิจารณาแบบไต่สวนที่จะต้องให้ฝ่ายโจทก์ และ จำเลยนำเสนอสพยานหลักฐานเพื่อประกอบการพิจารณา แต่ลักษณะในการดำเนินการนี้มี ลักษณะ เป็นมาตรการ ซึ่งศาลสามารถสั่งให้แพทย์ตรวจจำเลยที่ศาลเห็นว่ามีเหตุควร เชื่อ ว่าจำเลยผู้นั้นวิกลจริตและไม่สามารถต่อสู้คดีได้ และเมื่อศาลได้พิจารณาจากรายงานและ การให้การของแพทย์ผู้ตรวจแล้ว หากเห็นว่าจำเลยวิกลจริต และไม่สามารถต่อสู้คดี ก็มีอำนาจที่จะกำหนดมาตรการในการให้จำเลยได้รับการรักษา เพื่อให้กลับมามีความสามารถ ต่อสู้คดีได้ การพิจารณาคดีจะไต่ดำเนินต่อไป ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวนี้ศาลมีอำนาจ ดำเนินการได้โดยไม่ต้องให้มีการสืบพยานตามกฎหมายลักษณะพยาน แต่ศาลก็อาจจะ อนุญาตให้ฝ่ายโจทก์ หรือจำเลยแสดงพยานหลักฐานได้ ซึ่งเป็นดุลพินิจของศาล

วิธีพิจารณาในประเด็นปัญหาที่ตามมาตรา 14 นี้มีลักษณะ เป็นมาตรการนั้นมี ข้อดีในด้านการรวดเร็วของการดำเนินการ แต่อาจมีข้อเสียในด้านของหลักประกันใน เรื่องความเที่ยงตรง แน่นนอน หากเจ้าหน้าที่ขาดประสิทธิภาพ หรือขาดความสุจริต แต่ ในกฎหมายของสหรัฐอเมริกาที่ดำเนินการในประเด็นปัญหานี้มีลักษณะ เป็นรูปแบบของ การไต่สวน⁶⁶ ซึ่งจะเป็นการคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพของผู้ต้องหา และจำเลยอย่างเต็มที่ แต่ก็อาจมีผลเสียในแง่ความล่าช้าของการดำเนินการไต่สวน ซึ่งก็อาจจะเป็นผลกระทบต่อ เสรีภาพของผู้ต้องหาและจำเลยด้วย

3. ในกฎหมายของสหรัฐอเมริกา มีบทบัญญัติที่กำหนดระยะเวลาในการตรวจ และรักษา เพื่อที่จะไม่ให้จำเลยต้องถูกควบคุมตัวอยู่นานเกินไป ในขณะที่เดียวกันก็มีมาตรการ ที่จะนำมาใช้ในกรณีที่เห็นว่า จำเลยไม่อาจจะหายหรือกลับมาต่อสู้คดีได้อีก ก็อาจจะปล่อย ตัวจำเลยหรืออาจจะนำเอาวิธีการ "civil commitment" มาใช้กับจำเลยที่ไม่ สามารถจะรักษาให้หายไต่ความระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด⁶⁷ แต่กฎหมายของสหรัฐอเมริกา

⁶⁶ คุรยลละเอียคในหัวข้อที่ 4.3 และ 4.4.

⁶⁷ U.S.C., section 4241, 4246, 4247.

กลับไม่ได้บัญญัติว่า คดีอาญาที่ค้างอยู่นั้นจะเป็นอย่างไร ศาลจะฟ้องหรืออย่างไร สำหรับในกฎหมายของไทยนั้น ไม่ได้มีบทบัญญัติถึงระยะเวลาในการตรวจและรักษาทั้งกล่าว และไม่ได้มีมาตรการใด เป็นพิเศษในกรณีให้เห็นได้อย่างชัดเจนว่าจำเลยไม่อาจกลับมาต่อสู้คดีได้อีก

จากที่กล่าวมาในบทนี้ ทำให้เห็นได้ว่าในเรื่องการดำเนินคดีอาญาแก่ผู้ต้องหา และจำเลยที่วิกลจริตในประเทศสหรัฐอเมริกา ยังมีหลักเกณฑ์ในวิธีพิจารณาที่แตกต่างกันออกไปบ้างในแต่ละมลรัฐ ส่วนในรัฐบาลกลางนั้น กฎหมายที่ใช้เป็นหลักในเรื่องนี้คือ United States Code (U.S.C.) ใน title 18, chapter 313 ซึ่งมี การกำหนดถึงรายละเอียดในการพิจารณาในประเด็นปัญหาเรื่องความวิกลจริต และความสามารถในการต่อสู้คดีของจำเลย ซึ่งมีรูปแบบเป็นการไต่สวนในศาลโดยให้สิทธิแก่จำเลย ในการแสดงพยานหลักฐานหรือถามค้าน ตามรูปแบบของการพิจารณาอย่างเต็มที่เพื่อคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพของจำเลย อันเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการดำเนินคดีอาญาแก่ผู้ต้องหาและจำเลยที่วิกลจริต ที่กฎหมายจะก่อให้เกิดความคุ้มครองแก่ผู้ต้องหาและจำเลยให้มีโอกาสในการต่อสู้คดีอย่างเต็มที่ตามรัฐธรรมนูญ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย